

Wawrzyniec Popiel-Machnicki

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Polska niepodległość w poezji „nowochłopskiej” (Nikołaj Klujew i Siergiej Jesienin)

11 listopada 1918 roku Polska po 123 latach imperialnej ekspansji Rosji, Prus i Austrii odzyskała niepodległość. Należy wziąć pod uwagę, że proces odradzenia się polskiej państwowości był długotrwały, a jego uwieńczeniem było podpisanie właśnie 11 listopada rozejmu w Compiègne pomiędzy ententą i Cesarstwem Niemieckim, co doprowadziło do zakończenia I wojny światowej. Dzień wcześniej do Warszawy przyjechał zwolniony z twierdzy w Magdeburgu Józef Piłsudski, któremu Rada Regencyjna powierzyła misję utworzenia Rządu Narodowego. Przez długie lata jedynym śladem polskości na mapach geograficznych było Królestwo Polskie, potocznie, po kongresie wiedeńskim, który odbył się w 1815 roku, nazywane Kongresówką. Ten skrawek polskości połączony został unią personalną z imperium rosyjskim. Należy w tym miejscu dodać, że w wyniku rozbiorów największa część Rzeczypospolitej Obojga Narodów (czyli utworzonego w 1569 roku na mocy unii lubelskiej państwa złożonego z Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego) znalazła się pod panowaniem Rosji. Dlatego też wydarzenia I wojny światowej, uderzające w interesy imperium rosyjskiego, w tym i działania wojsk niemieckich w Kongresówce, były głośno komentowane w rosyjskim dyskursie społecznym zarówno w prasie, jak i w kręgach literackich.

W kontekście niezmiernie ważnego, toczącego się dyskursu postkolonialnego, Bogusław Bakuła, odwołując się do przemysłań Alexandra Etkinda, dotyczących rosyjskiej polityki w wiekach XVII–XX, podkreślił, że rozwój imperium rosyjskiego

oparty był (...) na kolonialnej ekspansji zagarniętych terytoriów sąsiednich w Azji, na Kaukazie i w Europie. Ten typ kolonizacji różnił się od klasycznej, zamorskiej, stosowanej przez Hiszpanię, Holandię, Francję, Belgię i także przez Wielką Brytanię. Obszary kolonizowane stawały się integralną częścią państwa, wprawdzie na jego peryferiach, ale już w ramach granic, gdzie stosowano praktyki zawężania albo wręcz likwidowania odrębności etnicznej, społecznej i kulturowej. Wewnętrzna kolonizacja była zarazem wewnętrzną wojną kulturową, toczoną w wielu przestrzeniach geopolitycznych i geokulturowych [Bakuła 2015, 101–102].

W świetle rozważań na ten temat na szczególną uwagę zasługują poetyckie komentarze wojennych wydarzeń, które rozgrywały się w 1914 i 1915 roku w Królestwie Polskim autorstwa przedstawicieli rosyjskiej poezji „nowochołpskiej” – Nikołaja Klujewa (1884–1937) i Siergieja Jesienina (1895–1925). Nikołaj Klujew i Siergiej Jesienin, a obok nich Siergiej Kłyczkow, Piotr Orieszin i Aleksander Szirajewiec, tworzyli awangardę sformułowanego w tamtych latach ugrupowania poetów „nowochołpskich” i skupieni byli wokół redagowanego przez Wiktora Mirolubowa czasopisma „Ежемесячный журнал”, na łamach którego zaczęli publikować swoje wiersze. Termin „nowochołpscy”, jak zauważa Konstantin Azadowski, zaczął być w literaturoznawstwie wykorzystywany w celu odróżnienia tych poetów od ich poprzedników – chłopskich „samородnych” poetów XIX wieku [Азадовский 1990, 153]. Tematem, który połączył „nowochołpskich” twórców, było podobne pochodzenie społeczne, mocno zakotwiczone w rosyjskiej wsi. O jej kulturowym i duchowym bogactwie pragnęli opowiadać pozostałym współobywatelom Rosji, a szczególnie mieszkańcom technokratyzujących się miast, za jakie uznawali przede wszystkim Petersburg i Moskwę. Na czoło tego ugrupowania wysunął się N. Klujew, który багаżem własnych doświadczeń chętnie dzielił się z młodszymi kolegami po piórze, a zwłaszcza z S. Jesieninem, którego poznał pod koniec 1915 roku. Pomógł on przybyszowi z rizańskiej guberni poruszać się po petersburskich literackich salonach, ostrzegając go przed nieszczerymi komplementami i pochlebstwami ludzi, interesujących się tylko stylizowaną na wiejską, typowo folklorystyczną sztuką. Przyjaźń poetów była najsilniejsza w latach 1915–1917 i pozostawiła wyraźny ślad w ich twórczości, czego przykładem są liczne wiersze, które znalazły się w opublikowanych niemal równocześnie na początku 1916 roku w zbiorach poetyckich, takich jak *Мирские думы* N. Klujewa i *Радунница* S. Jesienina. W utworach N. Klujewa: „Любви начало было летом!”, „Осенью могильною иконкой...”, „Косогоры, низины, болота...” i S. Jesienina: „Не ветры осыпают пуши”, „Пойду в скуфье смиренным иноком”, „Этой грусти, теперь не рассыпать” wyraźnie widać, że poeci opisując swoje chłopskie ojczyzny, wypełniając krajobrazy religijnymi treściami, uzupełniają się nawzajem, niejednokrotnie wzajemnie parafrazując swoje poetyckie wypowiedzi. W podobny sposób podeszli oni do tematu I wojny światowej, komentując działania niemieckich wojsk w Kongresówce. W twórczości poetów tego okresu widoczny jest również ich słowianofilski światopogląd, wpisujący się w rozważania Iwana Kiriejewskiego (1806–1856), Aleksieja Chomiakowa (1804–860) czy Konstantina Aksakowa (1817–1860), którzy stawiali Rosję i prawosławie w opozycji do kultury Zachodu. W poglądach słowianofilów Europa Zachodnia na drodze własnego koniunkturalizmu „wyczerpała swe moce rozwojowe”, degenerując dotychczasowe siły napędowe, jakimi były: katolicyzm,

protestantyzm, racjonalizm, prawo, państwo, wolność polityczna oraz autonomia jednostki [Dobieszewski 1999, 362–364]. „Nowochołpscy” poeci, stawiając siebie w roli trybunów prostego rosyjskiego ludu, uznawanego przez nich za nosiciela prawdziwych wartości chrześcijańskich, zgodnie twierdzili, że zachodnia kultura doprowadziła w efekcie do dezintegracji wszystkich narodów, a w tym kontekście szeroko rozumianej Słowiańszczyzny.

W *Мирских дум*, które były czwartym poetyckim zbiorkiem N. Klujewa¹, znalazły się m.in. wiersze poświęcone wojennej tematyce. Ołoniecki poeta starał się w sposób nawiązujący do staroruskich bylin [Азадовский 1990, 174], wykorzystując prosty, „ludowy” styl opisu, opowiedzieć czytelnikowi o toczących się na Zachodzie wydarzeniach. Poeta, występując w charakterze głosiciela prostych prawd, celowo zrezygnował z próby zagłębiania się w politykę w celu wyjaśniania historycznych przyczyn wielkiego konfliktu zbrojnego. Pragnął podzielić się doskonale przez siebie rozumianym chłopskim pojmowaniem zaistniałej sytuacji, w której ważną rolę miała odegrać również Rosja i jej armia, mobilizująca w przeważającej mierze żołnierzy pochodzących ze wsi. W takich utworach jak: *Солдатка*, *Небесный вратарь* czy *Русь* oprócz apoteozy chłopskiego raju, do którego według podmiotu lirycznego otwarte będą bramy dla odważnych obrońców rosyjskiej tradycji, kultury i wiary, przewijać zaczął się temat walki „całej Słowiańszczyzny z panmongolizmem i Antychrystem. W obu przypadkach zauważalna jest wielka i decydująca rola Rosji, która miała pełnić rolę bastionu Europy” [Popiel-Machnicki 2008, 132]. Autor *Мирских дум* pragnął wyraźnie podkreślić, że wysłani na wojnę Rosjanie walczyć będą nie tylko o swoją sprawę, ponieważ bliski powinien być im los zachodnich pobratymców, za jakich poeta uznawał Polaków. Ten temat bardzo dobitnie uwypuklony został w opublikowanym wcześniej, bo w styczniu 1915 roku w wieczornym wydaniu petersburskiej gazety „Биржевые ведомости” wierszu *Ночь на Висле* [Клюев 2010, 777]².

Już w pierwszych wersach wiersza podmiot liryczny zwraca uwagę czytelnika na fakt istniejącej granicy (*буерак* – wąwóz, parów), która symbolizować miała u poety odsunięcie się Polski od słowiańskich korzeni:

Луна, как вражий барабан,
Над буераками повисла,
И окровавленный жупан
На капюшон сменила Висла. [Клюев 1999, 253–254]

¹ Н. Клюев. 1916. *Мирские думы*. Петербург: Издание М.В. Аверьянова. 71 s.

² N. Klujew 26 listopada 1914 r. zwrócił się do redaktora „Биржевых ведомостей” А. Измайлова z prośbą o opublikowanie na łamach tej gazety kilku wierszy o tematyce wojennej. Utwór *Ночь на Висле* ukazał się drukiem 3 stycznia 1915 r.

Żupan – tradycyjna staropolska męska szata zamieniona została na kaptur, który przywodzi na myśl odzienie zakonne. Polska w chwilach wojennej trwogi ma czas na opamiętanie się i zamienienie katolickiego habitu na stalowy pancerz, który pomoże w zwycięstwie, niosącym wolność i prawdę. Z takim odczytaniem Klujewowskiej metafory można się zgodzić, biorąc pod uwagę religijny kontekst dalszej części utworu, z której płynie gorąca modlitwa o ratunek dla obu słowiańskich narodów:

Как четко гребни берегов
Окаменели в тяжком взмахе,
Молитвословию с бугров
Внимают тополи-монахи:

Спаси Россию, Иисус,
С сестрою, названною – Польшей!
Уже заря, как низка бус,
В моих струях не плещет больше! [Клюев 1999, 253–254]

Można zgodzić się w tym miejscu z uwagą Marii Janion, która w swojej książce *Niesamowita Słowiańszczyzna* podkreśla, że

wzajemne obwinianie się o zdradę – wyrażające się w oskarżeniach typu: Polska – Judaszem Słowiańszczyzny, Rosja – zdrażona siostra, wskazują jednak na istnienie jakiegoś emocjonalnego, głęboko sięgającego związku, opartego na słowiańskim pokrewieństwie [Janion 2006, 192].

Taki podtekst wyczuwalny jest u N. Klujewa.

Warto zwrócić uwagę na kolejny metaforyczny obraz ołonieckiego poety, w którym zorza, a szczególnie jej purpurowy odcień³, w chwili po burzy, przywołuje na myśl zdominowane purpurowym kolorem ikony Świętego Jerzego Zwycięzcy, szczególnie czczonego w prawosławnej religii męczennika za wiarę i obrońcę Rusi przed wszelkimi siłami zła, również tymi, płynącymi z Zachodu [Andrusiewicz 2000, 102–106]. N. Klujew postrzegał dotyczące Polaków wydarzenia I wojny światowej jako symboliczną walkę ze „smokiem”, jako możliwość „uwolnienia się” spod zgubnych wpływów zachodniego świata i powrotu do słowiańskiej macierzy, z dominującym w niej, w jego przekonaniu, przepojonym prawdziwą duchowością prawosławiem. Świadczyć mogą o tym ostatnie trzy strofy wiersza, w których podmiot liryczny N. Klujewa odwołuje się do rodzimej tradycji:

³ O symbolice koloru purpurowego zob. [Popiel-Machnicki 2000, 72–73].

И видел я, как Божья длань
Железный сумрак разогнала:
„Мужайся ты, встречая брань,
Как берега, набеги вала”.

Праматерь Волга, тихий Дон
„Аминь” в ответ прогрохотали,
И Висла, сбросив капюшон,
Накрылась панцирем из стали.

Оборотился в кладенец,
Грозя потемкам, гребень мели...
О враг! Твердыню ли сердец
Испепелить твоей шрапнели?! [Клюев 1999, 253–254]

Zapożyczona od rosyjskich modernistów i tak żywo dająca o sobie znać u N. Klujewa teoria panslawizmu, zabarwiona w charakterystyczny dla tego poety pierwiastek religijno-ludowy wymaga dodatkowego komentarza. Poetyckie prze-myślenia autora *Ночи на Висле* wpisują się w dyskurs postkolonialny, a zwłaszcza w zaproponowaną przez M. Janion teorię dziejów Słowiańszczyzny, której pogańska mitologia i wierzenia zostały przez łacińskich misjonarzy „zlekceważone i bezwzględnie zniszczone” w efekcie „brutalnej nieraz chrystianizacji”, co doprowadziło do umocnienia się zgubnych umysłowych skutków „kulturowej opozycji «lepszości» i «gorszości»” [Janion 2006, 13, 17, 20]. Używając terminu „kultura prasłowiańska”, polska badaczka ma na myśli okres przedchrześcijański, a w tym kontekście jakiegokolwiek domysły N. Klujewa, dotyczące polskiego odstępstwa od prawdziwej wiary, za jaką uważał prawosławie, wydawać by się mogły bezpodstawne. Oczywiście, jak twierdzi Janion, „możliwość chrystianizacji Polski w obrządku słowiańskim przed rokiem 966 była przedmiotem wielu domysłów i roztrząsań historycznych. Teza ta miała również bardzo zdecydowanych przeciwników”. Odstępstwo od Kościoła słowiańskiego na rzecz obrządku łacińskiego przyczyniło się do „zniszczenia więzów między Wschodem i Zachodem” [Janion 2006, 100–101]. Efektem takiego historycznego rysu jest to, że w Rosji katolicyzm zawsze był postrzegany skrajnie wrogo, jako religia związana z kulturą wrogo nastawioną do Wschodu. E. Thomson przytacza przykłady zdecydowanej rosyjskiej reakcji na próby dalszej latynizacji wschodnich Słowian:

Katarzyna zniosła kościół grekokatolicki na Ukrainie i Białorusi, przejmując własność ukraińskich i białoruskich katolików na rzecz państwa rosyjskiego i rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej. Następni carowie kontynuowali konfiskaty własności jednostek i instytucji związanych w jakiś sposób z powstaniem w zachodnich

provincjach imperium. Po powstaniu w 1863 roku zostały zniesione wszystkie klasztory i zakony rzymskokatolickie na terenie Ukrainy i Białorusi (wtedy mocno spolonizowane w wyniku podejmowanych w poprzednich stuleciach przez samą Polskę wysiłków uzyskania imperialnej dominacji), wszystkie szkoły polskojęzyczne zostały zamknięte, a większość własności Kościoła Katolickiego uległa konfiskacie [Thomson 2000, 73].

Katolicyzm w tym świetle jest pojmowany jako religia, która zagrażała słowiańskiej wspólnoty i taki pogląd był bliski również N. Klujewowi oraz innym przedstawicielom „nowochłopskiej” poezji.

Jak już zostało wspomniane wyżej, w latach 1915–1917 bardzo zbliżony światopoglądowo do N. Klujewa S. Jesienin również postanowił wypowiedzieć się na temat rozgrywającej się nad brzegami Wisły wojennej batalii. W 1915 roku w czasopiśmie „Огниво” (nr 6/8) opublikowany został jego sonet pt. *Польша*, który przez redaktorów sześciotomowego wydania poezji S. Jesienina z 1978 roku został skomentowany jako oddźwięk na okupację Polski przez niemieckie i austro-węgierskie wojska podczas I wojny światowej. Autorzy tego komentarza, podkreślając bohaterstwo walczących Polaków broniących swoich ziem przed najeźdźcami [Есенин 1978, 284], zapomnieli dodać, że Polska w tym czasie nie istniała, a przyczyną takiego stanu rzeczy było również to, że do jej zaborców należało imperium rosyjskie. Jak widać, problem konfliktu niemiecko-słowiańskiego był obecny w krytyczno-literackich rozważaniach rosyjskich badaczy również w drugiej połowie XX wieku. Jest to całkowicie wytłumaczalne, ponieważ, jak twierdzi E. Thomson, w Rosji, a później w Związku Sowieckim

przy pomocy literatury dokonano się zawłaszczenie retoryczne ogromnych terytoriów nierosyjskich. Wynaleziono także tradycje, które pokazywały obrzeża imperium jako posiadające równie rosyjski charakter jak sama Moskwa. Pojawił się pogląd, w Rosji i za granicą, że Rosja była krajem nieposiadającym naturalnych granic oraz że parła do przodu, by siebie ochronić, zaś jej ekspansja miała łagodny wpływ cywilizujący [Thomson 2000, 76].

Taki punkt widzenia wpisuje się poniekąd w treść utworu S. Jesienina, który o zaistniałej sytuacji w Królestwie Polskim pisał w charakterystyczny dla siebie sposób, wykorzystując płynącą ze staroruskich ikon symbolikę koloru. Już w pierwszej strofie *Польши* pojawia się kolor czerwony, który pod postacią „облака кровавого” metaforycznie informował o nadciągającym wojennym nieszczęściu:

Над Польшей облако кровавое повисло,
И капли красные сжигают города.
Но светит в зареве былых веков звезда.
Под розовой волной, вздымаясь, плачет Висла... [Есенин 1978, 84]

Zwrócić należy uwagę, że poeta zaraz po zatrważającym czerwono-krwawym odcieniu, odwołującym się do odczuć strachu, cierpienia, śmierci, zamieścił kolor różowy, który w jego poezji zawsze symbolizował szczęście, młodość, miłość i wiarę. Z kolorem różowym u S. Jesienina trwale związane były motywy religijne⁴. W wierszu religijny oddźwięk pojawia się, jak słusznie zauważa Irina Gierasimowa, w symbolizującym Chrystusa obrazie gwiazdy oraz w opisie zwycięzców, którym „за стяг его труда / Сам враг кладет цветы на чашки коромысла”. Badaczka podkreśla, że koromysło (nosidło) przypomina wagę, która jest symbolem sprawiedliwości, głównie tej będącej w rękach Boga. To On oceni wszystkie krzywdy, wesprze oddany mu naród i osądzi agresora [Герасимова, online]. S. Jesienin przepojony jest wiarą w Polaków. Odwołuje się do naszej tradycji, przywołując nazwiska polskich orędowników odzyskania niepodległości:

О Польша, светлый сон в сырой тюрьме Костюшки,
Невольница в осколках ореола,
Я вижу: твой Мицкевич заряжает пушки. [Есенин 1978, 84]

Wiersz zamykają trzy wersy, których treść nie do końca jest jednoznaczna:

Ты мощною рукой сеть плена распорол.
Пускай горят родных краев опушки,
Но слышен звон побед к молебствию костела. [Есенин 1978, 84]

Rosyjski poeta doskonale zdawał sobie sprawę, że Polska po wielu latach zaborów była osłabiona i dlatego treść mówiąca o samodzielnym zrzuconiu „мощною рукой” niewoli pozwala sądzić, że miał on myśli coś innego. Przywołując wspomniane koromysło, kojarzące się z wiejskimi obrazami, można stwierdzić, że według S. Jesienina szala zwycięstwa przechyli się na stronę walczących Polaków za sprawą pomocnej dłoni Rosjan. Podobnie jak N. Klujew, autor *Польши* wierzył w wyzwolenie słowiańskich pobratymców, w czym niebagatelną rolę odegrać miała rosyjska armia i maszerujące w jej szeregach masy chłopskie. Taki osąd pokrywa się ze stwierdzeniem Iriny Gierasimowej, która podkreśla, że we wszystkich bez wyjątku wierszach rosyjskich poetów, dotyczących wydarzeń w Królestwie Polskim, a więc m.in. u Walerego Briusowa, Zinaidy Gippius, Aleksandra Błoka, Nikołaja Gumilowa, Anny Achmatowej, Dmitrija Kriuczkowa i in., wybrzmiewa współczucie dla braterskiego polskiego narodu i przekonanie, że tylko z pomocą siostry – Rosji – może on odzyskać niepodległość [Герасимова, online].

⁴ O symbolice koloru różowego zob. [Popiel-Machnicki 2000, 71–75].

Należy zgodzić się z Janem Orłowskim, że poetycka „polomania” w literaturze rosyjskiej tego okresu podyktowana była prowadzoną przez władze carskie propagandową polityką. Mocarstwa, które dokonały rozbiórów Polski, starały się w obliczu wyjątkowego momentu historycznego pozyskać poparcie Polaków, nie obiecując im w zamian żadnych autonomicznych praw. Wielki książę Mikołaj Mikołajewicz obiecywał, „iż pod berłem cara Rosji «zjednoczona zostanie Polska, swobodna w swojej wierze, języku, samorządzie»” [Orłowski, online]. Tragifarsa związana z tą wypowiedzią polegała na tym, że mowa w niej o wolności pod rosyjskim protektorem.

W przytoczonych wierszach N. Klujewa i S. Jesienina również wyczuwalna jest wiara w to, że Polska odwzajemni uścisk wyciągniętej ku niej „pomocnej” dłoni słowiańskiej siostry – Rosji. Brakuje jednak w wersach „nowochołpskich” poetów tego, co wydaje się bardzo ważne: chociażby informacji o prawdziwej tragedii Polski, której żołnierze, wcieleni do obcych armii walczyli często w bratobójczych walkach po obu stronach frontu. Razić może również traktowanie Polski w kategoriach „młodszej”, „mniejszej”, „słabszej” siostry, o której nie można mówić w kategoriach jej autonomiczności. Brakuje również wczucia się w sposób postrzegania przez Polaków Rosji, która według słów M. Janion, „była zawsze «Wschodem», wyposażonym w cechy właściwe krajom «zorientalizowanym» przez europejski Zachód: bezwładna, nieruchoma, zapóźniona, zacofana, irracjonalna i tyrańska” [Janion 2006, 191]. Takiej Rosji Polacy się obawiali, uważając nawet, że nie jest ona częścią Europy.

Odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 roku nie spowodowało, że Polacy podzielili światopogląd przedstawicieli rosyjskiej poezji, w tym N. Klujewa i S. Jesienina. Brak zbliżenia się ze wschodnim sąsiadem pociągnął kolejne próby zdominowania naszej ojczyzny. Polsko-bolszewicka wojna w 1920 roku zakończona porażką Rosji nie poszła w zapomnienie. 17 września 1939 roku Armia Czerwona ponownie wyciągnęła ręce w stronę słowiańskiej siostry – Polski, a finał II wojny światowej przyczynił się do ponadczterdziestoletniego, ponownego skolonizowania naszych ziem.

Bibliografia

- Andrusiewicz Andrzej. 2000. *Święty Jerzy I smok. W: Idee w Rosji / Идеи в России / Ideas in Russia. Leksykon rosyjsko-polsko-angielski*. Red. de Lazari A. T. 3. Łódź: Wydawnictwo Naukowe
Ibidem: 102–106.
- Azadovskij Konstantin. 1990. *Nikołaj Klûev. Put' poëta*. Leningrad: Sovetskij pisatel' [Азадовский Константин. 1990 *Николай Клюев. Путь поэта*. Ленинград: Советский писатель].
- Bakuła Bogusław. 2015. *Studia postkolonialne w Europie Środkowej oraz wschodniej. Kwerenda wybranych problemów (1991–2014)*. W: *Dyskurs postkolonialny we współczesnej literaturze*

- i kulturze Europy Środkowo-Wschodniej*. Red. Bakuła B., Dabert D., Kledzik E., Kupidura R., Piotrowiak-Junkiert K. Poznań: Biblioteka Porównań: 101–181.
- Dobieszewski Janusz. 1999. *Słowianofilstwo klasyczne*. W: *Idee w Rosji / Идеи в России / Ideas in Russia*. *Lexykon rosyjsko-polsko-angielski*. Red. de Lazari A. T. 1. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Semper: 362–368.
- Esenin Sergej. 1978. *Sobranie sočinenij v 6-ti tomah*. Red. Bazanov V.G. T. 4. Moskwa: Hudožestvennaâ Literatura [Есенин Сергей. 1978. *Собрание сочинений в 6-ти томах*. Ред. Базанов В.Г. Т. 4. Москва: Художественная Литература].
- Gerasimova Irina. *Pervaâ mirovaâ vojna v zerkale russkoj liriki 1914–1915 godov: sobytiâ vokrug Pol'si*. (online) <https://cyberleninka.ru/article/v/pervaya-mirovaya-voyna-v-zerkale-russkoj-liriki-1914-1915-godov-sobytiya-vokrug-polshi> (dostęp 23.06.2018) [Герасимова Ирина, *Первая мировая война в зеркале русской лирики 1914–1915 годов: события вокруг Польши*. (online) <https://cyberleninka.ru/article/v/pervaya-mirovaya-voyna-v-zerkale-russkoj-liriki-1914-1915-godov-sobytiya-vokrug-polshi> (дostęp 23.06.2018)].
- Janion Maria. 2006. *Niesamowita Słowiańszczyzna. Fantazmaty literatury*. Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- Klûev Nikolaj. 1916. *Mirskie dumy*. Peterburg: Izdanie Aver'anova M.V. [Клюев Николай. 1916. *Мирские думы*. Петербург: Издание Аверьянова М.В.].
- Klûev Nikolaj. 1999. *Serdce Edinoroga. Stihotvoreniâ i poëmy*. Predislovie Skatova N.N., vstupitel'naâ stat'â Mihajlova A.I.; sost., podgotovka teksta i primečaniâ Garina V.P. Sankt-Peterburg: Izdatel'stvo Russkogo Hristianskogo gumanitarnogo instituta [Клюев Николай. 1999. *Сердце Единорога. Стихотворения и поэмы*. Предисловие Скатова Н.Н., вступительная статья Михайлова А.И.; сост., подготовка текста и примечания Гарина В.П. Санкт-Петербург: Издательство Русского Христианского гуманитарного института].
- N. Klûev. *Vospominaniâ sovremennikov*. 2010. Sost. Poberezkina P.E. Moskva: Progress-Plëâda [Н. Клюев. *Воспоминания современников*. 2010. Сост. Поберезкина П.Е. Москва: Прогресс-Плëяда].
- Orłowski Jan. *Polska w okolicznościowej poezji rosyjskiej doby pierwszej wojny światowej*. (online) http://rcin.org.pl/Content/56754/WA248_69813_P-I-2795_orlowski-polska.pdf (dostęp 23.06.2018).
- Popiel-Machnicki Wawrzyniec. 2000. *Poëtika Sergeâ Esenina*. Poznań: Wydawnictwo Instytutu Filologii Rosyjskiej [Popiel-Machnicki Wawrzyniec. 2000. *Поэтика Сергея Есенина*. Poznań: Wydawnictwo Instytutu Filologii Rosyjskiej].
- Popiel-Machnicki Wawrzyniec. 2008. *Nikołaj Klujew: poezja religijnego posłannictwa*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.
- Thomson Ewa. 2000. *Trubadurzy imperium. Literatura rosyjska i kolonializm*. Przeł. Sierszulska A. Kraków: Universitas.

Summary

Polish independence in the works of new peasant poets (Nikolai Klyuev and Sergei Yesenin)

The achievement of independence by Poland was preceded by WWI. The Kingdom of Poland was subjected to games between empires, which, in turn, contributed to the dissolution of our country executed by Prussia, Austria and Russia. This situation triggered an energetic reaction from Nikolai Klyuev and Sergei Yesenin. Among their oeuvre we may find poems about Poland in which Slavophilistic and pan-Slavist views are visible. Analysis of these poems perfectly suits postcolonial discourse.

Key words: Poland, independence, Klyuev, Yesenin, pan-Slavism, postcolonialism

Kontakt z Autorem:
wawerpma@amu.edu.pl

